

Prosedyre for å forebygge, oppdage og stoppe mobbing og krenkelser.

Denne prosedyren bygger på lov om barnehager og rammeplan. Til prosedyren følger det med en handlingsplan for arbeid med barnehagens psykososiale miljø. Handlingsplanen inneholder forslag til forskningsbaserte tiltak for det forebyggende arbeidet, når det er mistanke om mobbing og krenkelser, og når det avdekkes mobbing og krenkelser.

Mellom 6 og 20 prosent av barnehagebarn rapporterer at de blir utsatt for mobbing (Storli Aaseth mfl. 2021). Ulike former for mobbing i tidlig alder kan gi alvorlig tilpasningsproblemer både på kort og lang sikt (Saracho, 2017). Stortinget har vedtatt egne bestemmelser i barnehageloven om barns rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø som gjelder fra 1. januar 2021.

Endringene i barnehageloven (Kunnskapsdepartementet, 2005, §§ 41, 42 og 43) krever at barnehagene jobber systematisk for å forebygge utestengning og mobbing, og at vi skaper et godt miljø der barna trives og er sosialt inkludert.

Barnehagen forpliktes til å ha nulltoleranse mot krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Det avgjørende er om barnet som blir utsatt kan **oppleve** det som nedverdiggende eller integritetskrenkende. **Alle** som arbeider i barnehagen, **skal** gripe inn når et barn utsettes for slike krenkelser (UDIR, 2017).

Lovendringen innebærer en aktivitetsplikt. Aktivitetsplikten skal være knyttet til spørsmålet om barna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Det er barnas egen opplevelse som skal legges til grunn. Den krever at alle voksne som jevnlig oppholder seg i barnehagen over tid (barnehagepersonalet, støtteressurser, vaktmester og renholder, men ikke foreldre) følger med og melder fra når de har mistanke om barn som ikke har det bra, barnehagepersonalet har også plikt til å undersøke og sette inn tiltak. Barnehagen får plikt til å undersøke saken også når foreldre sier ifra, selv om de som jobber i barnehagen er av en annen oppfatning. Det skal lages en skriftlig plan for hvordan barnehagen skal følge opp barnet og gruppen.

Det innføres også en skjerpet aktivitetsplikt ved mistanke om at personalet krenker barn. **Alle** som arbeider i barnehagen får **plikt** til å melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om, eller kjennskap til, at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. Styrer er ansvarlig for at barnehagen håndterer og følger opp meldingene på en ansvarlig måte.

Fakta

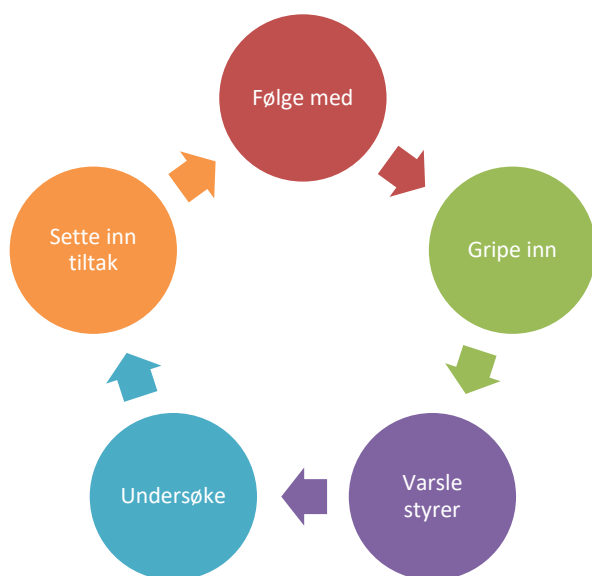
Mobbing, krenkelser og trakassering skjer i barnehagen og det går ikke over av seg selv. Både barna som krenker og de som blir krenket trenger hjelp.

Krenkeler og mobbing utgjør en stor risiko for psykiske vansker, redusert læringsutbytte og et negativt utviklingsløp.

Krenkeler er ulike former for negative handlinger som skjer en gang. Når krenkeler treffer de samme barna og unge over tid, vil det utvikle seg mer i retning av mobbing, og særlig om de ikke har mulighet til å forsvare seg (Roland, 2021, s 69). Mobbing i barnehagen er handlinger fra voksne og /eller barn som krenker barnets opplevelser av å høre til og være en betydningsfull person i fellesskapet.¹ Mobbing er en bestemt form for utfordrende atferd som kan gi alvorlige konsekvenser for den som utsettes for det (Roland, 2021)

Ved å arbeide med sosial kompetanse og barnets selvfølelse forebygger man mobbing og gjør barna mer robuste til å takle livets utfordringer.

Aktivitetsplikten er for å sikre at barna har et godt og trygt psykososialt miljø.

Vi følger aktivitetspliktenes fem delmål

- Følge med
- Gripe inn
- Varsle
- Undersøke
- Sette inn tiltak

Forebygge:

- Fokus på sosial og emosjonell læring (Durlak mfl, 2015). Her kan temaer knyttet til «Livsmestring» jobbes med jevnlig i barnegruppa (Se vedlegg for forslag til litteratur om livsmestring vedlegg 7)
- Barnehagen fremmer vennskap for alle aldersgrupper. Både det å få og beholde venner er viktige egenskaper.
- God sosial kompetanse kan virke forebyggende mot mobbing og krenkeler (Idsø & Roland, 2017). Barnehagen kan jobbe med dette ved å ha fokus på positive opplevelser og positive følelser- bygger trygghet, selvfølelse, empati, robusthet og tilhørighet
- Barnehagen hjelper barna til å se bak adferden til andre barn – mentalisere.

¹ Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen, 2015

- Barnehagen jobber med holdninger ved å legge vekt på raushet, takhøyde og respekt for forskjellighet.
- De ansatte er trygge, autoritative voksne (Baumrind 2013, Idsøe & Roland, 2017)
- Personalet reflekterer jevnlig over det psykososiale miljøet. Denne prosedyren gjennomgås hver høst og ved nyansettelser. Minimum en gang i året brukes refleksjonsskjema på avdelingsmøte (se vedlegg)
- Barnehagen legger vekt på godt samspill og god kommunikasjon med foreldrene. Barnehagen skal arrangere foreldremøte med tema barnas psykososiale miljø (se idebank vedlegg 6)
- Bruke temaene fra ICDP i personalgruppa jevnlig

Oppdage/avdekke:

- Personalet er tett på barna. Får med seg det som skjer og ser bak oppførselen. Hvorfor gjør barnet som det gjør?
- Personalet bruker observasjonsverktøyet jevnlig/ systematisk (minimum 2 ganger i året)
- Krenkelse/mobbing er spørsmål som er oppe på foreldresamtale (minimum 1 gang i året)
- Dersom barn eller foreldre forteller om/har mistanke om krenkelse eller mobbing følges punkter under «Stoppe krenkelse og mobbing»
- Personalet har skjerpet aktivitetsplikt hvis man ser et barn bli krenket av en i personalet. Styrer skal da varsles med en gang. Virksomhetsleder skal informeres. Dersom styrer krenker barn, varsles barnehageeier.
- Styrer følger opp varselet ved å innkalle den som krenket til en samtale. Undersøker saken og lager en skriftlig plan med tiltak (flere samtaler, muntlig/skriftlig advarsel).

Stoppe krenkelse og mobbing

- Når foreldre eller personal har en mistanke, skal tiltaksplan iverksettes
- Barnets beste skal alltid være fokuset
- Krenkelse eller mobbing registreres og rapporteres (se vedlegg «Registrering»)
- Dersom mobbing oppdages benyttes prinsipper ved håndtering av mobbing (se under)
- Dersom mobbing/krenkelser oppdages i en gruppe gjennomføres foreldremøte i gruppe.
- Det utarbeides en skriftlig tiltaksplan (se vedlegg «Tiltaksplan»)
- Det utarbeides en skriftlig aktivitetsplan (se vedlegg «Aktivitetsplan»)

Prinsipper ved håndtering av situasjoner som er relatert til mobbing

Alsaker & Nagele (2008), Idsøe & Roland (2017, side 89).

- De voksne må gripe inn på en respektfull måte og samle barnegruppen.
- Barna oppfordres til å fortelle sin utgave, så godt som mulig. De voksne må prøve å fange opp det som har skjedd så godt som mulig
- I samarbeid med barna må de voksne forsøke å etablere prososial atferd og beskrive hvordan den kan se ut.
- Samtalen kan handle om å løfte fram prososiale ferdigheter, empati og andre positive aktiviteter
- Samtalen må ha som mål å øke den prososiale læringen og utøves med respekt og varme.
- Det er viktig at de ansatte er konsistente og gjennomfører de samme prinsippene i samtalen.
- Vurdere om ledelsen skal koples på ut fra alvorlighetsgrad

Vedlegg

Vedlegg 1: Registrering av krenkelse/mobbing

Vedlegg 2: Tiltaksplan

Vedlegg 3: Tiltaksplan – når det er en voksen som krenker/mobber

Vedlegg 4: Aktivitetsplan

Vedlegg 5: Refleksjonsspørsmål - egenvurdering

Vedlegg 6: Litteraturliste

Vedlegg 7: Fargelegging Kari Pape (ligger ikke vedlagt her nå)

Vedlegg 8: Barnesamtaler

Vedlegg 1

REGISTRERING AV KRENKELSE OG MOBBING

Barnehagens navn:		Avd:
Barnets navn:		
Fødselsdato		
Bekymring meldes til:		
Bekymring meldes av:		
Dato for melding:		
Hva dreier bekymringen seg om:		
Hvordan ble bekymringen oppdaget:		
Annen informasjon:		

Vedlegg 2

TILTAKSPLAN

Ved mistanke eller faktisk krenkelse og mobbing

Alle møter, kartlegginger og observasjoner dokumenteres skriftlig.

TILTAK	ANSVAR	GJENNOMFØRT Dato og sign
Personal:		
Pedagogisk leder og styrer informeres	Den som har mistanke eller har mottatt mistanken	
Registreringsskjema fylles ut og gis til styrer og pedagogisk leder	Den som har mistanke eller har mottatt mistanken	
Resten av personalet på den/de berørte avdelingen(e) informeres	Styrer/pedagogisk leder	
Tiltaksplan fylles ut på avdelingen og sendes til styrer.	Pedagogisk leder	
Vurdering og refleksjon rundt sakens ulike sider på avdelingsnivå	Pedagogisk leder	
Vurdere behov for samarbeid med andre (PPT, helsestasjon, familietjenesten, tverrfaglig team, andre avdelinger)	Pedagogisk leder/styrer	
Ved bekreftelse av mobbing eller krenkelser etter undersøkelser varsles enhetsleder/ barnehageeier. Kommunale barnehager sender avvik.	Styrer	
Alle gjennomføre egenvurdering – se vedlegg	Pedagogisk leder	
Barn:		
Personalet avklarer hvordan man kan organisere hverdagen slik at en voksen alltid er tilstede blant de barna som er involvert	Pedagogisk leder	
Observasjon og kartlegging av situasjonen	Pedagogisk leder	
Utarbeide aktivitetsplan	Pedagogisk leder	
Barnesamtale med de involverte barna om det som har skjedd/det man har observert – høres forslag til løsninger	Pedagogisk leder/personalet på avdelingen	
Tiltakene følges opp og evalueres minimum hver uke den første tiden	Pedagogisk leder	
Foreldre:		
Informasjon om situasjonen til foreldrene til ett og ett barn	Pedagogisk leder/styrer	

Dialog med foreldrene underveis – foreldre til ett og ett barn eller sammen dersom det er naturlig	Pedagogisk leder	
Evaluering: dokumenteres skriftlig		
Etter 1 mnd <ul style="list-style-type: none"> • Samtale med barna • Samtale med foreldrene • Sett evt opp nye tiltak • Evaluer på nytt etter 3 mnd • Bruk av systematisk observasjon for å fange opp og følge med på utviklingen	Pedagogisk leder/styrer	

Vedlegg 3

TILTAKSPLAN når en ansatt krenker eller mobber

Alle møter, kartlegginger og observasjoner dokumenteres skriftlig.

TILTAK	ANSVAR	GJENNOMFØRT Dato og sign
Personal:		
Styrer informeres	Den som har mistanke eller har mottatt mistanken	
Barnehageeier informeres	Styrer	
Hvis styrer er den som krenker, varsles barnehageeier, barnehageeier eller SU varsler barnehagemyndigheten	Den som har mistanke eller har mottatt mistanken	
Registreringsskjema fylles ut og gis til styrer	Den som har mistanke eller har mottatt mistanken	
Aktivitetsplan fylles ut	Styrer	
Oppfølging av ansatt som krenker, vurdere tiltak etter arbeidsmiljøloven	Styrer	
Barn:		
Barnesamtale med de involverte barna	Pedagogisk leder	
Foreldre:		
Det må gjøres vurderinger i hvert enkelt tilfelle. Foreldresamtale med involverte foreldre gjennomføres.	Styrer	
Evaluering:		
Etter 1 mnd <ul style="list-style-type: none"> • Samtale med den ansatte • Samtale med barna • Samtale med foreldrene • Sett evt opp nye tiltak • Evaluer på nytt etter 3 mnd 	Pedagogisk leder/styrer	

Barnehageloven hjemler ikke tiltak mot ansatte. I slike saker er det arbeidsmiljøloven som kommer til anvendelse.

Varsling:

Funksjon	Navn	Kontakt opplysninger
Barnehageeier for kommunale barnehager	Hege Therese Skarbø Berle:	Tlf: 481 69 760 hege.berle@frogn.kommune.no
Barnehageeier privat barnehage	Bente Hovland Nilsen	Tlf: 482 50 868 bente@bjerkeveien.no
Barnehagemyndighet	Elin Tangen Stensrud	TLF 415 31 389 Elin.stensrud@frogn.kommune.no

AKTIVITETSPLAN - KRENKELSE OG MOBBING

Gjeldende for _____ 2021

Et barn eller en gruppe barn er blitt utsatt for/deltatt i

mobbing/ krenkelse / utestenging på avdeling!

Beskrive situasjonen konkret:

Dette har blitt gjort for å bedre forholdene:

a) Hvilke problemer skal tiltakene løse

Alle barna på avdelingen skal få erfaring med lek og vennskap.

b) Hvilke tiltak skal iverksettes

c) Når skal tiltakene gjennomføres

d) Hvem skal gjennomføre tiltakene

e) Når skal tiltakene evalueres.

f) Hvordan dokumentere

Eks Bruk av systematisk observasjon av barnegruppa, referat fra foreldresamtaler, referat fra barnesamtaler, nedskrivning av praksisfortellinger fra hverdagen.

Vedlegg 5

PÅSTANDER TIL REFLEKSJON/EGENVURDERING

Gjennomføres på avdelingsmøte – først egen refleksjon og så i fellesskap. Utfordringer (gul og rød) jobbes videre med. Lag en tiltaksplan.

Påstand	Rød	Gul	Grønn	Kommentar
Jeg praktiserer anerkjennende kommunikasjon i møte med barn/foreldre som opplever mobbing og krenkelser.				
Jeg er bevisst på å inkludere barna daglig i det sosiale miljøet på avdelingen. Eks Ta barna med på å løse konflikter				
Jeg ser og er aktiv sammen med barn inne				
Jeg ser og er aktiv sammen med barna ute				
Alle familier møtes med likeverdige respekt av meg				
Jeg inkluderer foresatte i alle relevante sammenhenger				
Jeg griper inn når jeg ser barn utestenges				

Vedlegg 6

LITTERATURLISTE LIVSMESTRING OG MOBBING OG KRENKELSER

Barnelitteratur:

- «Gleding!» Siri F. Abrahamsen
- «Feiling!» Siri F. Abrahamsen
- «Jeg har følelser» Hunter / Porter
- «Når to er sinte på hverandre» Tor Åge Bringsværd
- «Mathias er alene» Ingrid Lund
- «Supervenner» Fiona Rempt
- «Wilbur – den gule katten» Gry Kappel Jensen
- «Odd er et egg» Lisa Aisato
- «Fugl» Lisa Aisato
- «Kunsten å møte en bjørn» Camilla Otterlei
- «Albert og udyret» Gunilla Bergstrøm
- «Hvem kan redde Albert Åberg» Gunilla Bergstrøm
- «Venner» Brenne / Dybvig
- «Fremmed» Kaia, Bendik og Trond Brønne/ Per Dybvig
- «Kråka som hadde høydeskrek» H.K Rohde
- «Engletroll» Janne Nerheim
- «Krokodilletyven» Taran Bjørnstad / Christoffer Grav
- «Slutt å erte!» Emma Chichester Clark
- «Rikki» Guido van Genechten
- «Piggtråd- Pelle» Stefan Ljungqvist / Johan Egerkrans

Litteratur:

- FNs barnekonvensjon
- Ella Cosmovici Idsøe og Pål Roland (2017) Mobbeadferd i barnehagen – temaforståelse – forebygging – tiltak
- Lund, I. (2014) «De er jo bare barn: Om barnehagebarn og mobbing»
- Oslo - Lund m.fl. (2015) «Hele barnet, hele løpet. Mobbing i barnehagen»

Vedlegg 8

Barnesamtaler

Velg ut de spørsmålene du ønsker å stille. Skap en trygg setting for barnet:

I dag skal du og jeg ha et møte for å snakke litt sammen om hvordan du synes det er å være i barnehagen. Et sånt møte har vi med alle barna i barnehagen. Jeg må skrive litt på arket her, slik at jeg husker de gode ideene du kommer med, eller om det er noe du ønsker skal være annerledes her i barnehagen. Hvis det er noe du synes er vanskelig å svare på, så kan du bare si at du ikke vet, så går vi videre til neste spørsmål. Først har jeg lyst til å høre litt om hvordan du har det i barnehagen. Fortell!

Dato:

Til stede:

Spørsmål	Svar
Hva liker du å gjøre i barnehagen?	
Hvordan har du det i barnehagen?	
Hva synes du er bra/ hva synes du ikke er bra?	
Hvem leker du med i barnehagen?	
Er det noen i barnehagen det er vanskelig å leke sammen med?	
Er det noen du skulle ønske du kunne leke mer med?	
Ser du noen som leker alene? Gjelder det i dag, alltid, ute/inne	
Hvis du ser noen som leker alene, hva kan du gjøre da?	
Når du ser at noen gjør noe med hverandre som de ikke skal – hva føler du da?	
Er det noen barn du kunne tenke deg å bli litt bedre kjent med/leke mer med?	
Hvem er det som bestemmer i leken?	
Hva skjer om du ikke er enig? Og hva gjør du da – fortell.	
Hvis en av barna i barnehagen skulle bestemme for alle en hel dag, hvem skulle det vært?	
Hvis du kunne ta med 4 fra barnehagen på busstur, hvem ville	

du tatt med da? (Ha med bilde av en buss + bilde av alle barna, sett barnet i fører sete)	
Hvilke voksne vil du hatt med på busstur da? Fortell!	

Litteraturliste

Alsaker, F. D. & Nägele, C. (2008). Bullying in kindergarten and prevention. I D. Pepler & W. Craig (Red.), *Understanding and Addressing Bullying*.

Baumrind, D. (2013). Authoritative parenting revisited: History and current status. I R. E. Larzelere, A. Sheffield-Morris & A. W. Harrist (Red), *Authoritative parenting*. American Psychological Association.

An International Perspective. PREVNet Series 1 (s. 230–252). Authorhouse.

Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., Weissberg, R. P. & Gullotta, T. P. (Red.). (2015). *Handbook of social and emotional learning*. The Guildford Press.

Idsøe, E. C. & Roland, P. (2017). *Mobbetferd i barnehagen: temaforståelse, forebygging, tiltak*. Cappelen Damm Akademisk.

Kunnskapsdepartementet (2005). Lov om barnehager. LOV-2005-06-17-64. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Roland, Pål (2021). *Den autoritative voksenrollen i barnehage og skole*. 1. utgave, 1. opplag. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Saracho, O.N. (2017). Bullying prevention strategies in early childhood education. *Early Childhood Education Journal*, 45(4), 453–460.

Storli Aaseth, H.M., Elvethon, E., Ingrid Midteide Løkken, I.M., Rove Nilsen T. & Thomas Moser, T. (2021). Mobbing i norske barnehager – en kunnskapsoversikt. Nasjonalt kunnskaps senter for barnehager og Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning.

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.